

Länsstyrelsen
Gävleborg

Dnr
511-9200-06
00-001-064

Bevarandeplan för *Gran*

Upprättad: 2006-12-15

Namn:	Gran
Områdeskod:	SE0630173
Områdestyp:	SCI (Art- och habitatdirektivet) /SPA (Fågeldirektivet)
Area:	63 ha land och 387 ha vatten
Skyddsform:	Naturresevat
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen
Kommun:	Nordanstig
Mittpunktskoordinat:	1595600, 6879250
Markägare:	Statlig
Nyttjanderätter:	Outrett
Lägesbeskrivning:	Ca 2 mil Ö Gnarp

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
1. ALLMÄNT OM NATURA 2000 OCH BEVARANDEPLANER.....	3
1.1 NATURA 2000.....	3
1.2 BEVARANDEPLANER	3
2. BEVARANDESYFTE.....	4
2.1 ÖVERGRIPANDE BEVARANDESYFTE	4
2.2 INGÅENDE NATURTYPER OCH ARTER ENLIGT ART- OCH HABITATDIREKTIVET	4
2.3 INGÅENDE ARTER ENLIGT FÅGELDIREKTIVET.....	4
2.4 BEVARANDEMÅL	4
3. OMRÅDESBESKRIVNING	5
3.1 ALLMÄN OMRÅDESBESKRIVNING	5
3.2 BEVARANDEVÄRDEN SOM EJ ÄR UTPEKADE I EG-DIREKTIVEN	5
4. BESKRIVNING AV NATURTYPER OCH ARTER.....	6
4.1 NATURTYPER.....	6
4.2 ARTER	7
5. HOTBILD – VAD KAN PÅVERKA OMRÅDET NEGATIVT.....	8
5.1 NATURTYPER.....	8
5.2 ARTER	9
6. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	9
6.1 OMRÅDESSKYDD	9
6.2 SKÖTSELÅTGÄRDER.....	9
7. BEVARANDESTATUS IDAG.....	9
7.1 BEVARANDESTATUS FÖR OMRÅDET	9
7.2 BEVARANDESTATUS FÖR ARTER OCH NATURTYPER	9
8. ÖVERVAKNING OCH UPPFÖLJNING	10

BILAGOR:

KARTA

1. Allmänt om Natura 2000 och bevarandeplaner

1.1 Natura 2000

Medlemsländerna inom Europeiska Unionen, EU, bygger för närvarande upp ett nätverk av värdefulla naturområden som är av särskilt intresse från naturvårdssynpunkt. Nätverket kallas Natura 2000. Syftet är att värna om vissa naturtyper, arter och deras livsmiljöer som är skyddsvärda ur ett EU-perspektiv. Vissa naturtyper och arter är prioriterade, vilket innebär att extra hänsyn ska tas till dessa.

Skapandet av Natura 2000 är en av EU:s viktigaste åtgärder för att bevara biologisk mångfald. Det är unionens bidrag till förverkligandet av intentionerna i bl.a. Bernkonventionen och konventionen om biologisk mångfald. Natura 2000 har tillkommit med stöd av EG:s art- och habitatdirektiv (Rådets Direktiv 92/43/EEG) samt fågeldirektivet (Rådets Direktiv 79/409/EEG). EG-direktiven är en form av EU-lagar som medlemsstaterna är skyldiga att införliva i det egna regelverket och tillämpa inom landet. Direktiven binder medlemsstaterna till ett visst mål, men ger de nationella myndigheterna rätt att välja hur målen ska uppnås.

Alla områden i Natura 2000-nätverket är av riksintresse enligt 4:e kapitlet Miljöbalken, vilket bland annat innebär att områdets naturvärden får stor tyngd vid prövning av eventuella exploateringsintressen. Dessutom infördes år 2001 en *tillståndsplikt* för åtgärder/verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön i ett Natura 2000-område.

1.2 Bevarandeplaner

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som anger vilka bevarandeåtgärder som bedöms vara nödvändiga utifrån den hotbild som finns. I planen beskrivs även de ekologiska förutsättningar som behövs för att området skall bidra till att upprätthålla arterna och naturtyperna i "gynnsam bevarandestatus". Detta innebär lite förenklat att "ängen ska förbli äng" och att "naturskogen ska fortsätta att vara naturskog", och att arterna ska fortleva i livskraftiga bestånd. Begreppet "gynnsam bevarandestatus" är närmare definierat i habitatdirektivet liksom i Förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken (SFS 1998: 1252). Bevarandeplanen har flera viktiga funktioner att fylla i den fortgående processen att sköta och förvalta Natura 2000-områden bl.a:

- Underlag för tillståndsprövningar enligt 7 kap 28a- 29 §§ miljöbalken och framtagande av miljökonsekvensbeskrivningar enligt 6 kap miljöbalken.
- Fungera som referensnivå för den framtida, med jämna mellanrum återkommande, övervakningen och uppföljningen av gynnsam bevarandestatus.
- Fungera som *vägledning* för vård- och förvaltningsåtgärder t.ex. skötselplaner, naturvårdsavtal mm.
- Upplysa och kommunicera med olika intressenter t.ex. markägare om vad som ska bevaras och vad som krävs för att nå bevarandemålen.

2. Bevarandesyfte

2.1 Övergripande bevarandesyfte

Huvudsyftet med området är att bevara en ö med värdefull skog och orörda strand- och klippmiljöer.

2.2 Ingående naturtyper och arter enligt Art- och habitatdirektivet

I tabellerna nedan anges de naturtyper och arter som anmälts inom området. Den anmälda arealen är felaktig. Arealerna och naturtyperna kommer att justeras efter den inventering ("basinventeringen") som genomförs nationellt under 2005-2008.

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet

Kod	Naturtyp	Anmäld areal	
		Areal (ha)	Andel (%)
1220	Perenn vegetation på steniga stränder	54,5	12,1
1230	Vegetationsklädda havsklippor	13,6	3,0
9010	* Västlig taiga	27,2	6,0

* = Prioriterad naturtyp

Tabell 2. Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet

Kod	Art
1364	Gråsäl

2.3 Ingående arter enligt fågeldirektivet

Tabell 3. Ingående arter enligt fågeldirektivet

Kod	Art
A193	Fisktärna
A194	Silvertärna

2.4 Bevarandemål

Bevarandemålen kommer att kompletteras/justeras vartefter ny kunskap tillkommer, t ex via basinventeringen.

1220 Perenn vegetation på steniga stränder

- Utbredningen av naturtypen bibehålls eller ökar.

1230 Vegetationsklädda havsklippor

- Utbredningen av naturtypen bibehålls eller ökar.

9010 Västlig taiga

- Utbredningen av västlig taiga bibehålls eller ökar.
- Trädskiktet är flerskiktat och har naturlig förnygring.
- Gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier finns i området.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna, t.ex. nattviol och getrams. Uppföljningsbara arter och förekomstnivåer för området fastställs efter genomförd basinventering.

1364 Gråsäl

- Minst 50 gråsäl förekommer i området.

A193 Fisktärna

- Arten häckar med minst 5-10 par i området.
- Arten är ostörd under häckningstid.

A194 Silvertärna

- Arten häckar med minst 50-100 par i området.
- Arten är ostörd under häckningstid.

3. Områdesbeskrivning

3.1 Allmän områdesbeskrivning

Ön Gran, en mil ut från den norra Hälsingekusten i Nordanstigs kommun, är en av väder och vind mycket utsatt ö och dess natur är starkt präglad av landhöjningen och havets krafter. Klapperstensfält med strandvallar samt vindpinade busksnår och skogar vittnar härom. Omkring 13 ha mark på Grans södra del täcks av urskogsartad barrblandskog. Skogen är gammal och olikåldrig samt har mycket lång skoglig kontinuitet. Den har tidigare utnyttjats för fång av husbehovsvirke men har ej varit föremål för egentligt skogsbruk.

Gran har under många hundra år nyttjats för fiske, säljakt och äggtäkt. Under Gustav Vasa skattlades ön för sina tillgångar och endast särskilt utsedda "själkarlar" hade tillgång till säljakten. Ön finns omnämnd redan från medeltiden i en dansk segelbeskrivning över norrlandskusten. Var namnet Gran har sitt ursprung är dock höljt i dunkel. Att ön nyttjats på olika sätt, långt tillbaka, vittnar en del fornlämningar om med oklart ursprung och ålder.

Ön används som häckningslokal av ett flertal fågelarter. Bland annat häckar idag ett hundratal par tordmular. Andra karaktärsfåglar är tobisgrisslan (Sveriges största koloni med ett tusental fåglar), labb, ejder, roskarl samt sill-, gråtrut och fiskmås. Gran och dess omgivande vatten och skär är dessutom ett betydelsefullt område för gråsäl.

3.2 Bevarandevärden som ej är utpekade i EG-direktiven

Gran är fyrplats sedan år 1886, men den är numera obemannad. Det gamla fiskeläget omkring fiskehamnen, vilket numera används för fritidsändamål, vittnar om öns tidigare betydelse för folkhushållningen.

Ett flertal fornlämningar finns på ön, bl a fragment av en labyrint, kryprännen för säljakt och äldre husgrunder. På den sydvästra sluttningen ner mot stranden finns en stenring med ca 35 m diameter som är lagd med halvmeterstora stenar.

Gran ger goda möjligheter att studera kustprocesser och landskapsutveckling inom ett landhöjningsområde. Spår efter inlandsisen i form av isräfflor, hålltråg och parabelriss kan ses fr a i strandnära områden. De lösa avlagringarna är helt präglade av vågornas svallningsverkan. Svallgrus och klapper täcker de områden där inte berget är blottat. Utomordentligt vackra system av strandvallar finns bl a mellan fyren och södra udden samt öster om Grisselberget.

4. Beskrivning av naturtyper och arter

4.1 Naturtyper

Perenn vegetation på steniga stränder (1220)

Definition av naturtypen:

Steniga stränder med flerårig vegetation på de övre delarna av klapperstensstränder. Många olika vegetationstyper finns ovanför den omedelbara strandzonen. I de äldre delarna kan antingen gräs-, ljung- och risvegetation eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Naturtypen är vanligen ohävdad.

Karaktärsarter: Strandkål, saltarv, strandråg, strandärt, kvickrot, röllika och strandkvanne.

Ekologiska förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

God vattenkvalitet är viktig för naturtypen. Liksom att det finns en varierad vegetation med typiska arter. Det kan vara allt från nästan vegetationsfria stränder närmast havet till strandängsvegetation i de övre delarna. En viktig förutsättning är att det inte sker någon påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i habitatet. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

Vegetationsklädda havsklippor (1230)

Definition av naturtypen:

Havsklippor med gräs- och örtvegetation. De har en varierande vegetationstäckning beroende bl.a på havets påverkan, geologi och geomorfologi. På de mest utsatta klipporna finns vegetationsfria klippavsatser och skrevor på de brantaste delarna närmast havet och gräsbevuxna klippphyllor, branter och sluttningar på de ställen där jord kunnat ackumuleras. Längre inåt landet där klipporna är mer skyddade kan ris, örter och vindpinade träd och buskar etablera sig.

Karaktärsarter: Trift, marrisp, strandglim, gulkämpar, daggsvingel, kustbaldersbrå och skörbjuggsört. Närmast vattenlinjen blågrönalgen *Calothrix scopulorum* och skorplavar.

Ekologiska förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

Det är läget i förhållande till havet, geologi, morfologi och det naturgeografiska läget som inverkar på denna mångsidiga naturtyp. En viktig förutsättning för naturtypen är att den har zonerad och varierad vegetation alltifrån klippor närmast havet till mer skyddade lägen, där tjockare jordlager kunnat bildas. Viktiga förutsättningar är också ett rikt fågelliv och att det inte sker någon påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i habitatet.

På Gran är det främst Grisselberget på östra sidan som utgörs av naturtypen. Här häckar årligen ett flertal fågelarter, främst tobisgrissla.

Västlig taiga (9010)

Definition av naturtypen:

Naturtypen förekommer i boreal-boreonemoral zon på torr-blöt och näringsfattig-näringsrik mark. Enstaka områden finns i kontinental region. Trädskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och utgörs av inhemska barrträd och triviala lövträd, dock inte fjällbjörk.

Kvalitetskriterier: Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier.

Skogens hydrologi ska inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Näringskrävande örter finns endast undantagsvis.

Naturtypen hyser vanligtvis en mängd rödlistade arter som gynnas av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, död ved eller brandfält och successionsstadier efter brand.

Karaktärsarter: tall, gran, björk och asp samt andra inhemska trädslag som inslag i trädskiktet, lingon, mjölon, ljung, blåbär, kråkbär, kruståtel, harsyra, ekorrbär, ängskovall, skogsstjärna och knärot, väggmossa, husmossa, kammossa, kvastmossor och ren- och bägarlavar.

Ekologiska förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

Särskilt på öns södra del är skogen gammal och delvis urskogsartad. Många av tallarna har nått imponerande dimensioner och är i flera fall äldre än 200 år. Granen når ungefär samma ålder. Lågor, brutna stubbar och torrakor förekommer lokalt rikligt av gran. Torrakor av tall saknas nästan helt. Moss- och humustäcket är på friskare skogstyper upp till 30 cm tjockt, vilket indikerar lång beståndskontinuitet. Några större avverkningar har säkert inte förekommit på ön. Däremot har skogen under lång tid utnyttjats av fiskare för husbehovsändamål. Stubbar från avverkningar är i dag rätt sparsamt förekommande. De flesta stubbarna utgörs av gran. Många gamla tallar på ön vittnar om en ganska omfattande täkt av grova grenar för skeppsbyggnad. Sammantaget bedöms naturtypen ha goda förutsättningar för gynnsam bevarandestatus.

4.2 Arter

Fisktärna (A193)

Ekologiska krav och förekomst i området:

Fisktärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt störningsfria häckningsplatser. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden; framför allt mink och räv bör hindras att nå häckningsplatserna.

Minst 5-10 par häckar årligen i området. Vid kustfågelinventeringen 1999 konstaterades 5 häckande par.

Silvertärna (A194)

Ekologiska krav och förekomst i området:

Silvertärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt till störningsfria häckningsplatser. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden framför allt frånvaro av mink och räv.

Ca 50-100 par häckar årligen i området. Vid kustfågelinventeringen 1999 konstaterades 60 häckande par.

Gråsäl (1364)

Ekologiska krav och förekomst i området:

Gråsälén är havslevande och äter huvudsakligen fisk även om unga gråsälén också äter kräftdjur och mollusker (musslor, snäckor). Gråsälén är inte specialiserad i sitt födoval utan äter mest stimfisk och bottenlevande fisk som strömming, tånglake och flundror men även lax, sik och torsk m.fl. I genomsnitt konsumerar en gråsäl föda motsvarande 2–3% av sin kroppsvikt dagligen, dock varierar intaget med födans näringsinnehåll.

I Östersjön föder gråsälshonan en unge (kut) i månadsskiftet februari – mars. Många gråsälskutar föds på isen i Bottenviken, Norra Kvarken eller Finska viken, men en stor andel kutar föds också på land i Stockholms skärgård, på Åland eller i Estland.

Under maj-juni (pälsömsningen) söker sig sälarna i stor utsträckning till traditionellt utnyttjade tillhåll där de ligger på skär och kobbar.

Vattnen omkring Gran är sedan lång tid tillbaka ett välkänt område för gråsäl. Norra udden och vattnen kring Lillgrund, 500 m norr om ön, är idag avsatta som sälskyddsområden.

5. Hotbild – vad kan påverka området negativt

Vid beskrivandet av saker som kan skada de utpekade naturvärdena i ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom skydd eller skötselåtgärder.

Att en åtgärd är angiven som hot gör att man ska vara extra uppmärksam. Åtgärden kan vara tillståndspliktig. Hur och var i området åtgärden utförs och vilken hänsyn som tas kan vara avgörande för om åtgärden påverkar området på ett betydande sätt eller inte, dvs är tillståndspliktig eller inte.

Området är avsatt som naturreservat och är därigenom skyddat mot de flesta åtgärder, t ex skogsbruk och markavvattning i området, som har bedömts kunna skada dess naturvärden. Om nuvarande skyddsstatus ändras kan dock hotbilden förändras. Nedanstående hot bör ses som exempel.

5.1 Naturtyper

Tabell 4. Hot mot ingående naturtyper.

Naturtyp	Hot
Perenn vegetation på steniga stränder 1220	<ul style="list-style-type: none"> • Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet. • Exploatering i form av t ex bebyggelse, bryggor etc.
Vegetationsklädda havsklippor 1230	<ul style="list-style-type: none"> • Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet. • Exploatering i form av t ex bebyggelse, bryggor etc. • Förekomst av mink.
Västlig taiga 9010	<ul style="list-style-type: none"> • Exploatering för samhällsbyggande av olika former. • Granetablering i lövdominerade eller luckiga delar. • Spridning av kalk, aska och gödningsämnen ger förändringar på vegetationens artsammansättning. • Stor graninvandring i talldominerade skogspartier.

5.2 Arter

Tabell 5. Hot mot ingående arter.

Art	Hot
-----	-----

Fisktärna A193/ silvertärna A194	• Störning från båttrafik, fiske och friluftsliv under häckningstid.
Gråsäl 1364	• Fiskeredskap som säljar kan fastna och drunkna i.

6. Bevarandeåtgärder

6.1 Områdesskydd

Området är naturreservat sedan 1988 och ingår i riksintresse för naturvård. Inom säl- och fågelskyddsområdet vid öns norra del råder tillträdesförbud under perioden 15/4 – 31/7 och inom sälskyddsområdet vid Lillgrund, 500 m norr om Gran, råder tillträdesförbud under perioden 1/2 - 31/8. Ytterligare skydd bedöms ej vara aktuellt.

6.2 Skötselåtgärder

I samband med att Grans naturreservat bildades 1988, upprättades en skötselplan för området. Målen för naturreservatet överensstämmer med bevarandemålen för Natura 2000-området. Skötselåtgärderna är samma som i skötselplanen. Enligt skötselplanen ska de områden som berörs av naturtyperna inom Natura 2000-området lämnas för fri utveckling. I övrigt gäller föreskrifterna i reservatsbeslutet.

7. Bevarandestatus idag

7.1 Bevarandestatus för området

Bevarandestatusen för området som helhet bedöms vara gynnsam. Naturtyperna 1220 och 1230 bedöms vara opåverkade och naturtyp 9010 har visserligen delvis påverkats av mänskliga aktiviteter längre tillbaka i tiden, men uppvisar ändå de strukturer man förväntas finna i denna naturtyp.

Både fisk- och silvertärna bedöms ha gynnsam bevarandestatus eftersom de har observerats och häckat på ön de senaste åren. Även gråsäl förekommer regelbundet i området och samma bedömning gäller för den.

7.2 Bevarandestatus för arter och naturtyper

Tabell 6. Bevarandestatus hos ingående naturtyper och arter

Naturtyp/art	Bevarandestatus
Perenn vegetation på steniga stränder 1220	Gynnsam
Vegetationsklädda havsklippor 1230	Gynnsam
Västlig taiga 9010	Gynnsam
Fisktärna A193	Gynnsam
Silvertärna A194	Gynnsam
Gråsäl 1364	Gynnsam

8. Övervakning och uppföljning

Övervakning och uppföljning av områdets utpekade naturvärden kommer att följas upp inom ramen för ett nationellt uppföljningsprojekt.

Referenser

Aspenberg, P. och Axbrink, M. 1999. Kustfågelinventeringen i Gävleborgs län 1997-1998 – Översyn av fågelskyddsområden.

Beslut och skötselplan Grans naturreservat (dnr; 121-977-87, 32-206).

<http://www.artportalen.se/birds/default.asp>

Karlsson, O. och Helander, B. 2003. Inventering av gråsäl vid svenska Östersjökusten 2003. Naturhistoriska Riksmuseet.

Naturreservat i Gävleborgs län – Gran. Länsstyrelsen i Gävleborg, 1996

Ståhl, P. 1982. Naturskogar i Gävleborgs län – en inventering av urskogsartade skogar. Länsstyrelsen i Gävleborg 1982:

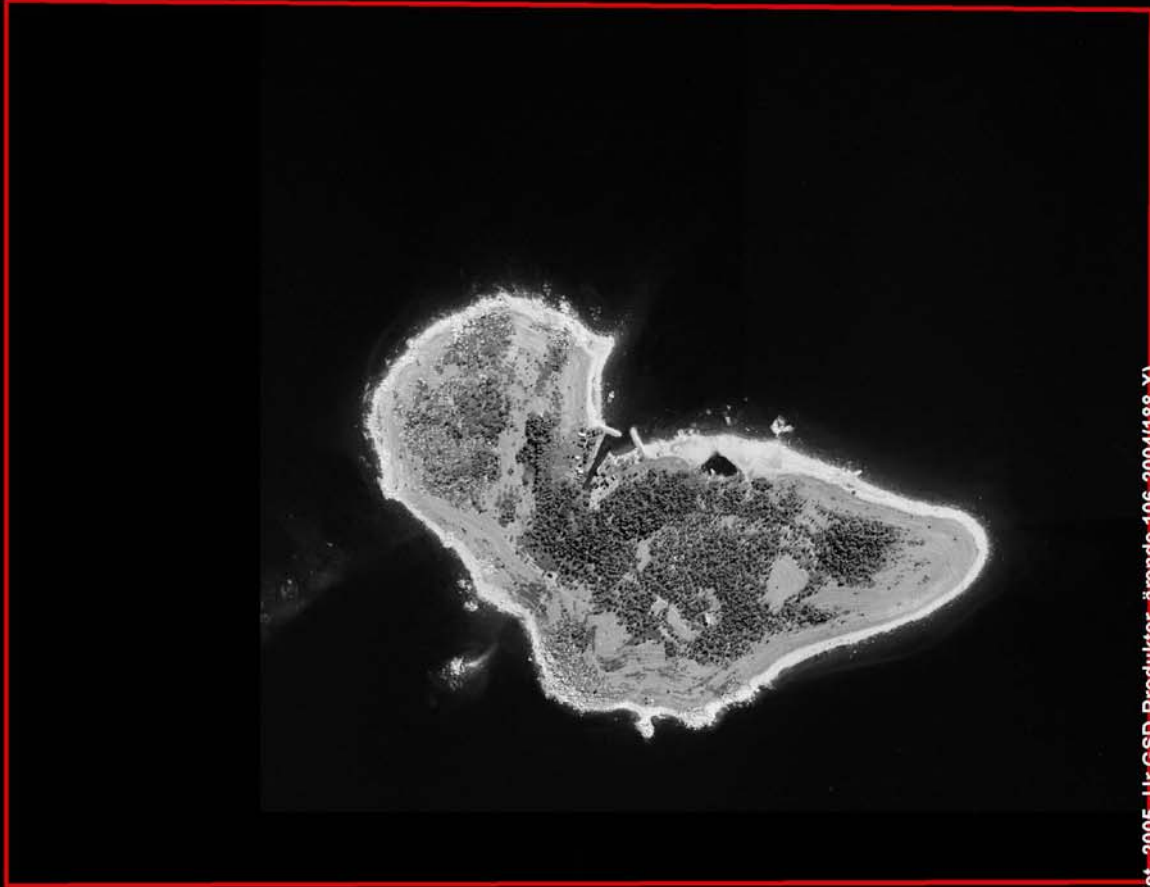
SE0630173

Gran

Teckenförklaring

natura2000

(© Lantmäteriet, 2005. Ur GSD-Produkter, ärende 106-2004/188-X)